

Bölüm 3

TÜRKİYE’DE BANKALARDA MEVDUAT VE KREDİ İŞLEMLERİ

Esengül SALİHOĞLU¹

Bankalar merkezi bir rol üstlendikleri finansal piyasalarda hane halkları, şirketler ve kamu kuruluşlarının oluşturduğu toplumun tüm birimleri arasındaki fon akışına aracılık etmektedirler. Teknolojideki gelişmeler bankacılık sektöründe dijitalleşmeye neden olmuş, elektronik bankacılık, internet bankacılığı, mobil bankacılık gibi alternatif uygulamalar ortaya çıkmıştır. Teknoloji ve yoğun rekabetin etkisiyle bankalar tarafından sunulan ürün ve hizmet yelpazesi sürekli gelişmekte ve karmaşıklaşmaktadır. Bununla birlikte bankaların sunduğu temel hizmetleri aşağıdaki üç ana grupta toplamak mümkündür.

İlk hizmet grubunu **fon fazlası olan müşterilere sunulan hizmetler** oluşturur. Mevduat, katılım fonu ve yatırım ürünleri gibi başlıklar altında toplanabilen bu hizmetler bankanın türüne, ödünç alınan fonun özelliklerine göre şekillenirler.

Bankaların sunduğu ikinci hizmet grubunu **fon ihtiyacı olan müşterilere sunulan hizmetler** oluşturur. Bu hizmetler krediler, menkul kıymet yatırımları, sabit varlık yatırımları, iştirakler ve bağlı ortaklıklara yatırımlar gibi fon aktarım seçenekleridir.

Bankaların verdiği hizmetlerden yukarıda sayılanlar dışında kalanlar, üçüncü bir hizmet grubunda **diğer hizmetler** başlığında toplanabilir. Bankaların verdiği diğer hizmetler arasında çek, senet tahsilatları, kurum tahsilatları, kartlı ödeme sistemleri, para transfer sistemleri gibi ödeme ve tahsilat hizmetleri yer almaktadır.

Bu bölümde fon fazlası olan müşterilere sunulan hizmet grubunda yer alan **mevduat**, fon ihtiyacı olan müşterilere sunulan hizmet grubunda yer alan **kredi işlemlerinin** kavramsal çerçevesi ile Türkiye’deki uygulamalar incelenmiştir.

1. MEVDUAT HİZMETLERİ

Mevduat veya tevdiat, *gerçek veya tüzel bir kişinin elinde atıl durumda bulunan parasını bir bankaya veya bu konuda yetkili bir kuruluşa belirli bir vade tarihinde veya istediği zaman geri almak üzere ödünç vermesi* şeklinde tanımlanabilir.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Cumhuriyet Meslek Yüksek Okulu, Finans Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, esalihoglu@cumhuriyet.edu.tr

çerçevesinde incelenmiştir. Bankaların verdiği genel kredi hizmetleri başlığında ise kredi sayılan işlemler, kredilerin taşınması gereken unsurlar, kredi kaynakları, bankalarda kredi tahsis yetkisi ile kredilendirme süreci, kredinin kullandırılması-ındaki aşamalar, kredinin izlenmesi ve denetlenmesi, tasfiyesi ile kredi sınırlamaları yasal düzenlemeler doğrultusunda tanıtılmıştır. Başlıca nakdi ve gayrinakdi kredi türleri açıklandıktan sonra banka kredilerinin milli gelire oranı ve mevduatlara oranı analiz edilmiştir. Türkiye Bankalar Birliği'nin 2018 yılı raporuna göre kurumsal kredilerin GSYİH içindeki payı %52 iken, bireysel kredilerin GSYİH içindeki payı %15'tir. Ayrıca 2014-2018 yılları arasında kredi/mevduat oranı değişkenlik göstermekle birlikte, belirtilen dönemde kredi hacmi mevduat hacmini aşmaktadır. Bankalar verdikleri hizmetler ile tüketim ve tasarruf miktarı, üretim ve yatırım hacmi gibi makroekonomik göstergelerle etkileşim halinde olduğu sürece ekonomik düzendeki yerini ve önemini koruyacaktır.

KAYNAKLAR

1. AICPA(2016), *Depository and Lending Institutions: Banks and Savings Institutions*, Credit Unions, Finance Companies and Mortgage Companies. American Institute of Certified Public Accountants, Inc.
2. Bakanlar Kurulu Kararı(2006), 22.11.2006 tarihinde 26354 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 2006/11188 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı. (14.11.2017 tarihinde <http://www.resmi.gazete.gov.tr> adresinden ulaşılmıştır).
3. Ertem, Ü. (2015), *Bankacılık ve Kambiyo İşlemleri*, Bursa:Ekin Basım Yayın Dağıtım.
4. Güney, A. (2010), *Banka İşlemleri*, İstanbul:Beta Basım Yayın Dağıtım AŞ.
5. TBMM Kanun (2001), 4721 sayılı *Türk Medeni Kanun*, Kabul Tarihi:22.11.2001, (14.10.2017 tarihinde <https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4721.html> adresinden ulaşılmıştır).
6. TBMM Kanun (2011), 5411 sayılı *Bankacılık Kanunu*, Yayın No.273, 3.Baskı, İstanbul.
7. Kaya, F.,& vd. (2012), *Bankacılık Giriş ve İlkeleri*, İstanbul:Beta Basım Yayın Dağıtım AŞ.
8. Mishkin, F. S.,&Eakins , S. G. (2011), *Financial Markets and Institutions* (7th Edition b.). Pearson Education Inc.
9. Öztürk N. (2016), *Para Banka Kredi*, Bursa:Ekin Basım Yayın Dağıtım.
10. Sözlük (2017), *Piyasa rehberi.org sözlüğü*, (28.10.2017 tarihinde <http://piyasarehberi.org/sozluk/libor> adresinden ulaşıldı).
11. Taşpolat, A. (2005), *Uluslararası Bankacılık ve Dış Ticaret*, İstanbul:Erol Ofset Matbaa Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
12. Tebliğ (2018), *Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ(Tebliğ No.2008-32/34)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ(Tebliğ No:2018/32/46)*, Resmi Gazete 25.01.2018 Sayı 30312,(25.02.2018 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr> adresinden ulaşılmıştır).
13. Tebliğ (2006), 2006/1 sayılı *Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kar ve Zarara Katılma Oranları ile Kredi İşlemlerinde Faiz Dışında Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında Tebliğ*, Resmi Gazete, (05.11.2017 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/11/20061122-1.htm> adresinden ulaşılmıştır).
14. Tebliğ (2015), *Mevduat ve Katılım Fonlarının Vadeleri ve Türleri Hakkında Tebliğ(Sayı:2007/1)*, (23.07.2015 tarih ve 29423 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış, güncellenen hali), (14.10.2017 tarihinde <http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect> adresinden ulaşılmıştır).
15. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu(2017), *TMSF / İdari ve Hukuki Yapı*, 16.11.2017 tarihinde <http://www.tmsf.org.tr/idari.hukuki.tr> adresinden ulaşılmıştır).

16. TBB, Türkiye Bankalar Birliği, Bankalarımız_2018, Mayıs 2019, (29.08.2018 tarihinde [https://www.tbb.org.tr/Content/ Upload/Dokuman/7604/Bankalarimiz_2018.pdf](https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/7604/Bankalarimiz_2018.pdf) adresinden ulaşılmıştır).
17. Vurucu M, Arı M.U.(2014), *Ađan Z'ye Bankacılık Yasal Mevzuat-Ürün ve Hizmetler-Uygulamalar*, Ankara:Seękin Yayın -cılık San. Ve Tic.A.ř.
18. Yazıcı M.(2013), *Bankacılığa Giriş*, İstanbul:Beta Basım Yayım Dağıtım A.ř.
19. Yönetmelik (2006), *BDDK'nın 01.11.2006 tarih ve 26333 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan“Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik”*, (17.10.2017 tarihinde <http://www.resmi-gazete.gov.tr/eskiler/2006/11/20061101-13.htm> adresinden ulaşılmıştır).
20. Yönetmelik (2019), 25.09.2019 tarih 30899 sayılı Resmi Gazete'de (Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan) “Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik”, (27.09.2019 tarihinde http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/09/2019_0925.pdf adresinden ulaşılmıştır).